

Ю. Л. Бредіхіна
асистент
Мелітопольського педагогічного
університету ім. Б. Хмельницького
cvetochek_jul@inbox.ru

УДК 581.526.7: 630*27(477.64–21)

Т. Д. Соломаха
кандидат біологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу систематики та флористики
Інституту ботаніки
ім. М.Г. Холодного НАНУ
tsolomakha@ukr.net

ЕКОЛОГО-ФЛОРИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СПОНТАННОЇ РОСЛИННОСТІ ПАРКОВОЇ ЗОНИ М. МЕЛІТОПОЛЯ

Анотація. Стаття присвячена еколого-флористичному дослідженню рослинності паркової зони м. Мелітополя з розробкою класифікаційної схеми її синтаксонів. На процеси формування зелених насаджень досліджуваної території в умовах степової зони України впливають складні едафо-кліматичні умови території. Практично всі зелені насадження міста, в тому числі і паркові деревно-чагарникові фітоценози, створені штучно в післявоєнні роки. Природна рослинність в різних частинах м. Мелітополя збереглася лише невеликими острівцями. Оскільки природні фітоценози майже відсутні, а вивченням спонтанної рослинності території дослідження українські науковці не займалися, для її дослідження нами було використано еколого-флористичний метод з використанням «дедуктивного» підходу К. Копецькі та С. Гейни.

В результаті вивчення встановлено, що спонтанна рослинність паркової зони м. Мелітополя представлена п'ятьма класами: *Robinietea Jurko ex Hadac et Sofron 1980* (міська спонтанна деревна рослинність), *Chenopodieta Br.-Bl. 1951 em Lohm., J. et R.Tx. 1961 ex Matsz. 1962* (угруповання початкових стадій відновлюваних сукцесій), *Quercus – Fagetea Br. – Bl. et Vlieger in Vlieger 1937* (угруповання мезофільних та мезоксерофільних широколистяних листопадних лісів на багатих ґрунтах), *Festuco-Brometea Br.-Bl. et R. Tx. in Br.-Bl. 1949* (ксеротермні та напівксеротермні трав'янисті угруповання), *Agropyretea repentis Oberd., Th. Mull. et Gors in Oberd., et al. 1967* (рудеральні угруповання з переважанням багаторічних злаків). Таким чином, отриманий нами розподіл виявлених синтаксонів в парковій зоні міста характеризує певний ступінь антропогенного навантаження в різних його частинах. Вивчення рудеральних угруповань паркових насаджень міста являється необхідним етапом для створення наукової основи при проведенні моніторингу порушених людиною земель, що дозволяє підвищити ефективність заходів по оптимізації міської рослинності.

Ключові слова: спонтанна рослинність, паркова зона, урбоєкосистема, синтаксономічна схема, еколого-флористичний метод.

Ю. Л. Бредихина

асистент Мелітопольського педагогічного університету ім. Б. Хмельницького

Т. Д. Соломаха

кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАНУ

ЭКОЛОГО-ФЛОРИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ СПОНТАННОЙ РАСТИТЕЛЬНОСТИ ПАРКОВОЙ ЗОНЫ Г. МЕЛИТОПОЛЯ

Аннотация. Статья посвящена эколого-флористическому исследованию растительности парковой зоны г. Мелитополя с составлением классификационной схемы ее синтаксонов. На процессы формирования зеленых насаждений исследуемой территории в условиях степной зоны Украины влияют сложные эдафо-климатические условия территории. Практически все зеленые насаждения города, в том числе и парковые древесно-кустарниковые фитоценозы, созданы искусственно в послевоенные годы. Естественная растительность в разных частях г. Мелитополя сохранилась лишь небольшими островками. Так как естественные фитоценозы почти отсутствуют, а изучением спонтанной растительности территории исследования украинские ученые не занимались, поэтому для ее исследования нами было использовано эколого-флористический метод с использованием «дедуктивного» подхода К. Копецки и С. Гейни. В результате изучения установлено, что спонтанная растительность парковой зоны г. Мелитополя представлена пятью классами: *Robinietea Jurko ex Hadac et Sofron 1980* (городская спонтанная древесная растительность), *Chenopodieta Br.-Bl. 1951 em Lohm., J. et R.Tx. 1961 ex Matsz. 1962* (сообщества начальных стадий возобновляемых сукцесий), *Quercus – Fagetea Br.-Bl. et Vlieger in Vlieger 1937* (сообщества мезофильных и мезоксерофильных широколиственных листопадных лесов на богатых почвах), *Festuco-Brometea Br.-Bl. et R. Tx. in Br.-Bl. 1949* (ксеротермные и полуксеротермные травянистые сообщества), *Agropyretea repentis Oberd., Th. Mull. et Gors in Oberd., et al. 1967* (рудеральные сообщества с преобладанием многолетних злаков). Таким образом, полученное нами распределение выявленных синтаксонов в парковой зоне города характеризует определенную степень антропогенной нагрузки в его разных частях. Изучение рудеральных сообществ парковых насаждений города является необходимым этапом для создания научной основы при проведении мониторинга нарушенных человеком земель, что позволяет повысить эффективность мероприятий по оптимизации городской растительности.

Ключевые слова: спонтанная растительность, парковая зона, урбоэкоисотемы, синтаксономическая схема, эколого-флористический метод.

J. L. Bredichina

A teacher of Melitopol State Pedagogical University

T. D. Solomakha

Candidate of Biological Sciences, Senior science researcher M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine

ECOLOGICAL AND FLORISTIC FEATURES OF THE FORMATION OF SPONTANEOUS VEGETATION PARKLAND IN MELITOPOL

Abstract. The article focuses on the research of ecological and floristic vegetation of Melitopol parkland with the development of the classification scheme of plant communities. It is presented in four parks belonging to the Nature Reserve Fund of Ukraine. Their area is about 75.5 hectares. These are such parks as the «Gorky Park,» the «Lisopytomnyk», the «Park near the railway station» and the «Park of the Institute of irrigation gardening.» Green area of Melitopol is 2.2 hectares. Wood plantations of the town consist mainly of exotic species. On the development of green spaces of the researched area on the conditions of the steppe zone of Ukraine influence difficult edafo-climatic conditions of the territory. Almost all green areas of the city, including parks and tree- shrub phytocoenoses are created artificially in the postwar years. Natural vegetation in different parts of the city of Melitopol preserved only in small spaces. Since natural phytocoenoses are almost absent, and Ukrainian scientists were not involved to the study of a spontaneous vegetation, so to it research we used the ecological and floristic method using « deductive « approach of K. Kopecy and S. Heine. As a result, the study finds that spontaneous vegetation of Melitopol parkland is represented by five classes: *Robinietaea Jurko ex Hadac et Sofron 1980* (city spontaneous woody vegetation), *Chenopodietaea Br.-Bl. 1951 em Lohm., J. et R.Tx. 1961 ex Matsz. 1962* (grouping of the first stages of succession renewable), *Querco-Fagetea Br.-Bl. et Vlieger in Vlieger 1937* (group of mesophilic and mesoxerophilic broadleaf deciduous forests on rich soils), *Festuco-Brometea Br.-Bl. et R. Tx. in Br.-Bl. 1949* (xerothermic and semi-xerothermic herbaceous species), *Agropyreteea repentis Oberd., Th. Mull. et Gors in Oberd, et al. 1967* (ruderal species with a predominance of perennial grasses). The article presents syntaxonomic vegetation schemes for each of the objects. Thus, we obtained the distribution of plant species identified in the park area of the city characterized by a certain degree of anthropogenic impact in its different parts. The research of ruderal communities in the parkland of the city is a necessary step for a scientific basis for monitoring of land which is affected by human, thus elevates the effectiveness of measures to optimize urban vegetation.

Keywords: spontaneous vegetation, park, urboecosystem, syntaxonomic scheme, ecological and floristic method.

Постановка проблеми. Особливості формування рослинності великих міст полягають в трансформації структури рослинного покриву та його флорогенезу, як результат постійного антропогенного навантаження. Кожне рослинне угруповання містить певний видовий склад, який сформувався в процесі його розвитку. Воно складається з потенціалу рослин необхідних для природного заселення екологічних ніш певної зони з відповідними екологічними умовами. В межах міста існують специфічні екотопи (звалища, пустирі, придорожні ділянки, парки, сквери тощо), які мають певні екологічні характеристики, що перешкоджають природному поновленню рослинності. В даному випадку цю роль відіграють адвентивні види з широкою екологічною амплітудою толерантності, які витісняють аборигенні рослини. За даними В.В. Протопопової, в Україні нараховується 646 таких видів [10]. Російськими вченими з метою вивчення еколого-біологічних особливостей, кількості та історичного і сучасного поширення найбільш агресивних адвентів для подальшого створення основи для моніторингу та розробки конкретних заходів щодо перешкоджання вторгнення іноземних видів в рослинний покрив була створена «Чорна книга» [3].

Таким чином, на порушених антропогенних еко-топах відбувається поступова заміна природних рослинних угруповань на культурні або напівкультурні, в проникненні в них інвазійних видів та в подальшому в формуванні спонтанних угруповань. Для низки південних районів України спонтанні угруповання (без врахування агрофітоценозів та лісосмуг) – це єдиний репрезентативний тип рослинності [12]. Головною особливістю спонтанних угруповань є їх надзвичайна динамічність. Тривалість їх існування визначається підтриманням того режиму, який сприяв їх формуванню. Саму спонтанну рослинність можна розглядати як поєднання нестійких за своєю природою серійних угруповань, які в разі постійного порушення з боку людини залишаються «хронічно-серіальними» [11].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У більшості міст Європи практично повністю досліджено не тільки флору, а й їх рослинність. Причому типологічні ланки ландшафту – окремі міські райони, лісові масиви, парки тощо – ніні вивчаються дуже активно і мають найбільшу бібліографію [4]. Українські вчені багато уваги приділяють вивченню синантропної рослинності країни,

а саме дослідженню окремих міст, районів та України в цілому. Лише окремі флористичні роботи присвячені вивченню паркових зон, а саме переважно західних міст. Наводимо деякі із них. Л.М. Цап'юк вивчала спонтанну флору парків та скверів м. Івано-Франківська. Вона провела систематичний та екологічний аналіз флори, зробила порівняння їх флорокомплексів [13]. У роботі О.І. Каспрук не лише подано оцінку сучасного флористичного складу деревно-чагарникової рослинності історичної частини м. Львова, а й розглянуто основні екологічні фактори, які впливають на формування садово-паркових насаджень міста [6]. Н.А. Імшенецька вивчала фітоценотичну структуру паркових насаджень Львівщини та розробила шляхи щодо її вдосконалення [5]. Звідси виникає необхідність приділення більше уваги вивченню рослинності різних типів ландшафтів міських територій інших зон України.

Метою статті є наведення фітоценотичних даних з синтаксономії рослинності урбанізованих територій м. Мелітополя для подальшої розробки рекомендацій щодо оптимізації міського середовища.

Методика дослідження. В основу даної роботи покладено результати досліджень, проведених нами упродовж 2010-2013 рр. на території паркової зони м. Мелітополя з наступною камеральною обробкою їх на кафедрі ботаніки і садово-паркового господарства Мелітопольського педагогічного університету ім. Б. Хмельницького та в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України. Для дослідження спонтанної рослинності нами було обрано еколого-флористичний метод з використанням «дедуктивного» методу К. Копецькі та С. Гейни [15]. Вибір саме цього методу пояснюється тим, що він поєднує в собі принципи однаковості, інформативності, доступності та оптимальності, що дає можливість класифікувати будь-яку рослинність [8]. Збір та обробка матеріалу проводилися за стандартною геоботанічною методикою – описи зроблено у відповідності з основними методами за допомогою пакетів програм: Turboveg 2.0, Juice 7.0, MS Excel (Windows 7). Описи рослинних угруповань виконувалися на стандартних ділянках, які відповідають мінімальному ареалу [16] – від 4-9 м² до 50-100 м² у трав'янистих фітоценозах та від 100 (200) м² до 625 м² у паркових і лісопаркових насадженнях. Їхня конфігурація корегувалася з урахуванням меж природних фітоценозів.

Основні результати дослідження. Паркова зона м. Мелітополя є важливою складовою урбоєкосистеми

міста. Вона представлена чотирма парками, які належать до природно-заповідного фонду України. Площа їх становить приблизно 75,5 га. Це такі парки, як «Парк імені Горького», «Лісопитомник», «Парк біля залізничної станції» та «Парк Інституту зрошувального садівництва» [2].

Площа зелених насаджень м. Мелітополя становить 2,2 тис. га. Деревні насадження міста складаються переважно із інтродуцентів [2]. Такі види, як робінія звичайна (*Robinia pseudoacacia* L.), клен ясенелистий (*Acer negundo* L.), айлант найвищий (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle), верба вавілонська (*Salix babylonica* L.), катальпа бігніонієвидна (*Catalpa bignonioides* Walt.), маслина вузьколиста (*Elaeagnus angustifolia* L.), шовковиця чорна (*Morus nigra* L.), євроамериканські види тополь (*Populus* L.), ялівець віргінський (*Juniperus virginiana* L.), широколісточник східний (*Platygladus orientalis* (L.) Franco) входять до паркових ансамблів не тільки м. Мелітополя, але й Херсона, Бердянська та Маріуполя [7].

В парках, які належать до природно-заповідного фонду України і проводилися наші дослідження. Нижче наводимо синтаксономічні схеми рослинності для кожного із досліджуваних об'єктів.

Парк пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Парк імені Горького» розташований у центральній частині міста на другій надзаплавній терасі річки Молочної. Загальна площа парку становить 31,87 га, зеленими насадженнями зайнято 22,32 га або 70% території. Він один із основних зон відпочинку жителів міста. Звідси рослинний покрив його дуже порушений і представлений переважно синантропними угрупованнями, серед яких переважають рудеральні [1].

Cl. *Robinieta* Jurko ex Hadac et Sofron 1980

Ord. *Chelidonio-Robinieta* Jurko ex Hadac et Sofron 1980

All. *Chelidonio-Acerion* negundi L. et A.Jsh. 1989

D.c. *Celtis occidentalis* + *Chelidonium majus*

Ass. *Chelidonio-Aceretum* negundi L. et A.Jsh. 1989

Balloto nigrae-Robinion Hadac et Sofron 1980

Com. *Anisantha tectorum*

Chenopodieta Br.-Bl. 1951 em Lohm., J. et R.Tx. 1961 ex Matsz. 1962

Sisymbrieta J.Tx. ex Matsz. 1962 em Gors. 1966

Sisymbrium officinalis R.Tx., Lohm., Prsg. in R.Tx. 1950 em Hejny et al. 1979

Atriplicetum tataricae Ubrizsy 1949

Пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк біля залізничної станції» розташований в північно-західній частині міста - біля залізничного вокзалу. Загальна площа об'єкту природно-заповідного фонду місцевого значення становить 2,68 га. Рослинний покрив його подібний до попереднього.

Robinieta Jurko ex Hadac et Sofron 1980

Chelidonio-Robinieta Jurko ex Hadac et Sofron 1980

Chelidonio-Acerion negundi L. et A.Jsh. 1989

D.c. *Celtis occidentalis* + *Chelidonium majus*

Пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Інституту зрошувального садівництва» розташований на площі близько 5 га у північно-східній частині міста.

Robinieta Jurko ex Hadac et Sofron 1980.

Chelidonio-Robinieta Jurko ex Hadac et Sofron 1980

Chelidonio-Acerion negundi L. et A.Jsh. 1989

D.c. *Celtis occidentalis* + *Chelidonium majus*

Balloto nigrae-Robinion Hadac et Sofron 1980

Com. *Anisantha tectorum*

Com. *Ballota ruderalis*

Останній об'єкт паркової зони, що розташований на північно-східній околиці міста і є найбільшим зеленим масивом міста це парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Лісопитомник». Загальна площа об'єкту природно-заповідного фонду місцевого значення становить 36,0 га.

Robinieta Jurko ex Hadac et Sofron 1980.

Chelidonio-Robinieta Jurko ex Hadac et Sofron 1980

Balloto nigrae-Robinion Hadac et Sofron 1980

D.c. *Pinus pallasiensis* + *Celtis occidentalis*

D.c. *Torillis japonica* + *Celtis occidentalis*

Com. *Anisantha tectorum*

Quercus - *Fageteta* Br.-Bl. et Vlieger in Vlieger 1937

Quercus-Carpinetalia betuli (Oberd.) Fuk. 1968

D.c. *Quercus robur* + *Fraxinus excelsior*

Festuco-Brometea Br.-Bl. et R. Tx. in Br.-Bl. 1949

Festucetalia valesiaca Br.-Bl. et R. Tx. 1943

Festucionion valesiaca Kolbek in Moravec et al. 1983

Festucetum valesiaca Solodkova et al., 1986;

Tkachenko et al., 1987; Mirkin et al., 1988

Agropyretea repentis Oberd., Th.Mull. et Gors in Oberd., et al. 1967

Agropyretalia repentis Oberd., Th.Mull. et Gors in Oberd., et al. 1967

Convolvulo-Agropyrium repentis Gors 1966

Convolvulo-Agropyrium repentis Felf. (1942) 1943

Висновки. Отже, спонтанна рослинність паркової зони м. Мелітополя представлена п'ятьма класами: *Robinieta* Jurko ex Hadac et Sofron 1980 (міська спонтанна деревна рослинність), *Chenopodieta* Br.-Bl. 1951 em Lohm., J. et R.Tx. 1961 ex Matsz. 1962 (угруповання початкових стадій відновлюваних сукцесій), *Quercus-Fageteta* Br.-Bl. et Vlieger in Vlieger 1937 (угруповання мезофільних та мезоксерофільних широколистяних листопадних лісів на багатих ґрунтах), *Festuco-Brometea* Br.-Bl. et R. Tx. in Br.-Bl. 1949 (ксеротермні та напівксеротермні трав'янисті угруповання), *Agropyretea repentis* Oberd., Th.Mull. et Gors in Oberd., et al. 1967 (рудеральні угруповання з переважанням багаторічних злаків). Такий розподіл виявлених синтаксонів в парковій зоні міста характеризує певний ступінь антропогенного навантаження на природні екосистеми в різних частинах м. Мелітополя.

Рудеральні угруповання паркових насаджень міста являються їх невід'ємною частиною і є основою при проведенні моніторингу порушення людиною земель, що дозволяє підвищити ефективність заходів з оптимізації міської рослинності.

Література

1. Арєпєва Л. А. О рудеральной растительности городов Курской области / Л. А. Арєпєва // Актуальные проблемы геоботаники. III Всероссийской школа-конференция. I часть. Петрозаводск: Карельский научный центр РАН, 2007. - С. 15-18.
2. Бредіхіна Ю.Л. Санітарний стан паркових насаджень міста Мелітополя / Ю.Л. Бредіхіна, В.П. Коломійчук // Актуальні проблеми ботаніки та екології: Матеріали міжнародної конференції молодих учених (11-15 серпня 2009 р., м. Кременець). - Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. - С. 60-61.
3. Виноградова Ю.К. Первые итоги реализации проекта «Черная книга» Средней России / Ю.К. Виноградова, С.Р. Майоров, Л.В. Хорун // Флористические исследования в Средней России. - М.: Товарищество научных изданий КМК, 2006. - С.45-48.
4. Ильминских Н.Г. Обзор работ по флоре и растительности городов / Н.Г. Ильминских // Географ. вестн. - 2011. - № 1(16). - С. 49-65.
5. Імшенецька Н.А. Фітоценологічна структура паркових насаджень Львівщини та шляхи її вдосконалення: дис ... кандидата с.-г. наук : 06.03.01 / Н. А. Імшенецька; Укр. держ. лісотехн. ун-т. — Львів, 2000. — 120 с.
6. Каспрук О.І. Екологічна структура садово-паркових фітоценозів старовинної частини м. Львова / О.І. Каспрук // Наук. вісн. - 2004. - Вип.14(8). - С. 223-227.
7. Коломійчук В.П. Систематичний аналіз деревно-чагарникових насаджень м. Мелітополя / В.П. Коломійчук, Ю.Л. Бредіхіна // Рослини та урбанізація: Матеріали Першої науково-практичної конференції «Рослини та урбанізація» (Дніпропетровськ, 21-23 листопада 2007 р.). - Дніпропетровськ: ООО ТПГ «Куніца», 2007. - С. 34-37.
8. Миркин Б.М. Метод классификации растительности по Браун-Бланке в России / Б.М. Миркин, Л.Г. Наумова // Журн. общ. биологии. - 2009. - Т. 70., № 1. - С. 66-77.
9. Миркин Б.М. Что такое синтаксономическая коррекция в методе Браун-Бланке? / Б.М. Миркин // Бюл. МОИП. Отд. биол., 1986. - Т. 91, № 3. - С. 84-92.
10. Протопопова В.В. Синантропная флора Украины и пути её развития / В.В. Протопопова - К.: Наукова думка, 1991. - 204 с.
11. Сахапов М.Т. Урбофитоценология: изучение спонтанной растительности городов / М.Т. Сахапов, Б.М. Миркин, Л.М. Ишбирдина // Успехи совр. биол. - 1990. - Т. 109, № 3. - С. 453-466.
12. Соломаха В.А. Синантропна рослинність України / В.А. Соломаха, О.В. Костилюв, Ю.Р. Шеляг-Сосонко - К.: Наукова думка, 1992. - 250 с.
13. Цап'юк Л.М. Спонтанна флора парків і скверів м. Івано-Франківськ / Л.М. Цап'юк // Наукові основи збереження біотичної різноманітності: матеріали наук. конф. молодих учених: (1-2 жовт. 2009 р. м. Львів). - Л., 2009. - С. 100-101.

14. Braun-Blanquet J. Pflanzensoziologie. Grundzuge der Vegetationskunde. 3. Aufl. / Josias Braun-Blanquet. – Wien-New York: Springer-Verlag, 1964. – 865 S.
 15. Копецький К., Гейнц Я. К фитоценологическому hodnoceni a rozširenii antropogennich porostu s *Anthriscus nitida* (Wahl.) Haszliński v Orlických horach // *Preslia*. 1974. – P. 57-63.
 16. Westhoff V. The Braun-Blanquet approach / V. Westhoff, van der E. Maarel // [Whittaker R. H. (ed.)] / Classification of plant communities : Hague, 1978. – P. 287-399.

References

1. Ариеп`ієва Л. А. (2007) О рудієраль`ноі раститієль`ності городів Курської області ІІІ Всієросійської школи-конференції. І част` "Актуаль`ніє проблемі єієоботаніки". *Петрозаводск*, 2007, pp. 15-18 (In Russian).
 2. Бредіхіна Ю.Л., Коломіїчук В.Р. (2009) Санітарніє стан парковийх насаджен` міста Мелітополіа. Матеріали міжнародної конференції молодийх ученийх "Актуаль`ніє проблемі ботаніки та екології". Тернопіль, 2009, pp. 60-61 (in Ukrainian).
 3. Vinogradova Yu.K., Maiorov S.R., Khorun L.V. (2006) Piervye itogi realizatsii proiekta "Chiernai kniga" Sredniei Rossii. *Tovarishstvo nauchnykh izdani KMK*, 2006, pp.45-48 (In Russian).
 4. Il`minskikh N. G. (2011) Obzor rabot po florie i rastitel`nosti gorodov. *Geograf.viestn.*, 2011, no 1(16), pp. 49-65 (In Russian).
 5. Imshenets`ka N.A. (2000) Fitotsenotichna struktura parkovoykh nasadzen` L'vivshchyny ta shliakhy ii vdoskonalennia, Dis. to obtain scientific. degree of Ph.D, L'viv, 2000. 162 p. (in Ukrainian).
 6. Kaspruk O.I. (2004) Ekologichna struktura sadovo-parkovoykh fitotsenoziv starovynnoi chastyny m. L`vova. *Nauk. visn.*, 2004, no 14(8), pp. 223-227 (in

- Ukrainian).
 7. Kolomiichuk V.P., Bredihina Yu. L. (2007) Sistemachnii analiz derevno-chagarnikovikh nasadzen` m. Melitopolia. *Materiyali Pershoi naukovo-praktichnoi konferentsii "Roslyny ta urbanizatsiia"*. Dnipropetrovs`k, 2007, pp. 34-37 (in Ukrainian).
 8. Mirkin B.M., Naumova L.G. (2009) Miietod klassifikatsii rastitel`nosti po Braun-Blankie v Rossii. *Zhurn. obsch. biologii.*, 2009, Vol. 70, no. 1, pp. 66-77 (In Russian).
 9. Mirkin B.M. (1986) Chto takoe sintaksonomichieskaia korriektsiia v miietodie Braun-Blankie? *Biul. MOIP. Otd. biol.*, 1986b, Vol. 91, no. 3, pp. 84-92 (In Russian).
 10. Protopopova V.V. (1991) Sinantropnaia flora Ukrainy i puti ie`o razvitiia. *Kiiev: Naukova dumka*, 1991. 204 p. (in Ukrainian).
 11. Sakhapov M.T., Mirkin B.M. at al. (1990) Urbototsienologii: izuchenie spontanno rastitel`nosti gorodov. *Uspekhi sovr. biol.*, 1990, Vol. 109, no. 3, pp. 453-466 (In Russian).
 12. Solomakha V.A. Kostil'ov O.V. at al. *Synantropna roslynnist` Ukrainy*. *Kiiv: Naukova dumka*, 1992. 250 p. (in Ukrainian).
 13. Tsap`iuk L.M. (2009) Spontanna flora parkiv i skveriv m. Ivano-Frankivs`k.: materialy nauk. konf. molodih uchenih "Naukovi osnovy zberezheniia biotichnoi riznomanitnosti". *L'viv*, 2009. pp. 100-101 (in Ukrainian).
 14. Braun-Blanquet J. Pflanzensoziologie. Grundzuge der Vegetationskunde. 3. Aufl. / Josias Braun-Blanquet. – Wien-New York: Springer-Verlag, 1964. – 865 S.
 15. Копецький К., Гейнц Я. (1974) К фитоценологическому hodnoceni a rozširenii antropogennich porostu s *Anthriscus nitida* (Wahl.) Haszliński v Orlických horach // *Preslia*. 1974. – P. 57-63.
 16. Westhoff V. (1978) The Braun-Blanquet approach / V. Westhoff, van der E. Maarel // [Whittaker R. H. (ed.)] / Classification of plant communities: Hague, 1978. – P. 287-399.

УДК 712:582.971.1:581.522.4

Л. Г. Варлащенко
 кандидат с.-г. наук, доцент кафедри
 садово-паркового господарства
 Уманського національного
 університету садівництва
 ludmilaum@ukrpost.ua

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТРОДУКОВАНИХ ВИДІВ РОДИНИ *CAPRIFOLIACEAE* JUSS. В ОЗЕЛЕНЕННЯ НАСЕЛЕНИХ МІСЦЬ

Анотація. Стаття присвячена вивченню еколого-біологічних особливостей інтродукованих видів жимолості синьої із родини *Caprifoliaceae* Juss., вирощуванню садивного матеріалу в умовах Уманського національного університету садівництва для впровадження в озеленення населених місць.

Ключові слова: жимолість, інтродукція, регенерація, саджанці, живці.

Л. Г. Варлащенко

кандидат сельскохозяйственных наук, доцент кафедры садово-паркового хозяйства
 Уманского национального университета садоводства

ВНЕДРЕНИЕ ИНТРОДУЦИРОВАННЫХ ВИДОВ *CAPRIFOLIACEAE* JUSS. В ОЗЕЛЕНЕНИЕ НАСЕЛЕННЫХ МЕСТ

Аннотация. Рассматриваются возможности внедрения интродуцированных видов семейства *Caprifoliaceae* Juss. в озеленение населенных мест. Обусловлен подбор и рассмотрены методы ускоренного размножения жимолости синей *f. Edulis* – *Lonicera coerulea* Turcz.), которые есть основой для широкого использования почти во всех регионах Украины.

Жимолость синяя (*Lonicera coerulea* L.) – зимостойчивая культура. Растения теневыносливые, холодоустойчивые, быстро растут, хорошо переносят обрезку, а также городские урбозекологические условия загазованности воздуха.

В зависимости от назначения объекта озеленения, жимолость может выполнять различные функции: формировать архитектурно-художественный образ объекта; вместе с другими растениями способствовать биологической рекультивации земель, повышая их рекреационную устойчивость; защищать от пыли и шума; регулировать режим влажности и температуры.

Для того, чтобы озеленение наилучшим образом отвечало различным функциональным потребностям, при подборе сортов синеплодных жимолостей необходимо использовать их природные особенности: высоту, цвет и форму листьев, как во время вегетации, так и осенью; цветовую гамму цветков, сроки цветения и плодоношения, их продолжительность.

В озеленении населенных мест жимолость синеплодную рекомендуем, как декоративное, ароматическое, съедобное и лекарственное растение для низкой изгороди, между садовыми зонами, укрепления уклонов и обрывов, декорирования водоемов.

Для ускоренного выращивания саженцев интродуцированных сортов жимолости синей использовать вегетативный способ размножения методом зеленого черенкования.

Ключевые слова: жимолость, интродукция, регенерація, саджанці, побеги.

L. H. Varlashchenko

Ph.D. in Agricultural Sciences, Assistant Professor of Department of Landscape Architecture of Uman National University of Horticulture